

Rejoicing in Adar Rishon during Wartime

Mois Navon

Beit Kenneset 126 – Rosh Hodesh Adar I – 5784

Beit Kenneset Lev Efrat – Pre-Purim Katan – 5784

Beit Kenneset Afridar Ashkelon & BID – Purim Katan – 5784

תלמוד בבלי מסכת תענית דף כט עמוד א

משנכנס אדר מרבין בשמחה, ...

Ever since I learned this Gemara over 30 years ago, I decided to wear a clown hat every Rosh Hodesh Adar, all day, no matter if I had appointments, business meetings, etc.. I figured, if there are specific customs to reduce simcha in the month of Av, we should do something to increase it in Adar.

But then you'll say: don't you know it's "only" Adar Rishon, "stam" Adar!?? And don't you know that we are in the midst of a terrible war and our hearts are heavy (lev kaved)?? How can we increase in simcha now?!

So let's talk about the simcha of Adar Rishon and then we will relate to simcha during the war.

ADAR RISHON

The Mishna relates clearly that the only difference between Adar I and Adar II are three of the Purim mitzvah obligations:

תלמוד בבלי מסכת מגילה דף ו עמוד ב

משנה. ... אין בין אדר הראשון לאדר השני אלא קריאת המגילה, ומתנות לאביונים [וה"ה משלוח מנות- תוס' יום טוב]. [וזה משאיר פתוח ה"משתה" – מ.נבון]

So the Mishna leaves open the issue of the Purim meal – i.e., the Mishteh. This leads to a big mahloket among the poskim that the Beit Yosef summarizes and concludes that there is no custom to hold the Mishteh in Adar I:

בית יוסף אורח חיים סימן תרצז

... הרמב"ם (שם הי"ג) כתב סתם ושני הימים אסורים בהספד ותענית באדר הראשון ובאדר השני וכתבו ההגהות (שם) שכן פסק בסמ"ג (ה' מגילה רנ:) וכן דעת הר"ן (ג: ד"ה אלא) וכתב שקרוב הדבר גם כן שראוי להרבות בסעודה בי"ד שבאשון אבל לענין לשלוח מנות כיון דדמו למתנות לאביונים דליתנהו אלא בשני משמע נמי שאף משלוח מנות אינו אלא בשני. והתוספות (ו: ד"ה ורבי אליעזר) כתבו ויש נוהגין לעשות ימי משתה ושמחה בארבעה עשר ובחמשה עשר של אדר הראשון וריהטא דמתניתין נמי משמע כן (מדקאמר אלא מקרא מגילה בלבד ומתנות לעניים מכלל דלענין משתה ושמחה זה וזה שוין). ולא נהירא, דאמרין בגמרא הא לענין הספד ותענית זה וזה שוין מכלל דשמחה ומשתה ליכא [וכו'] וכן הלכה שאין צריך להחמיר לעשות משתה ושמחה באדר הראשון עכ"ל והגהות מיימוניות (שם) כתבו בשם סמ"ק (סי' קמח הגהות הר"ף אות ב) שהעולם לא נהגו לעשות משתה ושמחה כי אם בי"ד שבאדר הראשון אף על פי שבאדר השני נהגו גם בט"ו שמחה ומשתה. וטעמא משום דאמר תלמודא "אין בין י"ד שבאדר הראשון וכו"ו ולא הזכיר ט"ו, ושמא נקט אותו שהוא עיקר אבל לענין עשיית מלאכה אין איסור בראשון כי גם בשני אין בו איסור כי אם במקום שנהגו ע"כ. ועכשיו לא נהגו להרבות בסעודה לא בי"ד ולא בט"ו שבאדר הראשון ומכל מקום נוהגים שלא ליפול על פניהם ושלא לומר מזמור יענד יי ביום צרה (תהלים כ) משום דיומי נס והצלה הם:

And indeed, so writes R. Y. Karo in his Shulhan Aruch. Nevertheless, the Rama (quoting Hagahot Maimoniot) writes that one should at least add to his meal, and he ends by quoting Mishlei, to the effect that one should always have a happy meal:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות מגילה ופורים סימן תרצז סעיף א

יום י"ד וט"ו שבאדר ראשון אין נופלים על פניהם, ואין אומרים מזמור יענד ה' ביום צרה, ואסור בהספד ותענית; אבל שאר דברים אין נוהגים בהם; וי"א דאף בהספד ותענית מותרים. הגה: והמנהג כסברא הראשונה. י"א שחייב להרבות במשתה ושמחה בי"ד שבאדר ראשון (טור בשם הר"ף) [אבל לא בט"ו אף לכרכים המוקפין חומה – מ"ב] - ואין נוהגין כן, מ"מ ירבה קצת בסעודה כדי לצאת ידי המחמירים; וטוב לב משתה תמיד (משלי ט"ו, ט"ו) (הגהות מיימוני בשם סמ"ק).

[

And, by the way, the MB writes that, if you do have the meal, it is a seudat mitzvah:

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות מגילה ופורים סימן תרצז סעיף א

(ה) מ"מ ירבה וכו' - בהגהת תשב"ץ כתב דיש להרבות ורבינו יחיאל מפריש רגיל להרבות ולהזמין ב"א וזהו שסיים הרמ"א וטוב לב משתה תמיד היינו שטוב להרבות לכבוד הנס שנעשה בעתים הללו:

(ב) ... היא סעודת מצוה דכל סעודה שעושין לזכר נפלאות ד' הוא סעודת מצוה:

]

Interestingly, the Shaarei Teshuva finds a “hint” (remez) to the propriety of celebrating this meal in that the Gematria of “Mishteh Tov” is equal to that of “Adar Rishon”:

שערי תשובה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות מגילה ופורים סימן תרצז סעיף א

[ב] ביי"ד - עבה"ט ועבט"ז שהביא בשם הגהות תשב"ץ שרבינו יחיאל מפאריז רגיל להרבות בסעודה ולהזמין בני אדם כמשמעות לשון המשנה אין בין אדר כו' ושפי' מסיים רמ"א וטוב לב משתה תמיד ועיין בר"י שכת' מור"מ ז"ל בחכמה יסד חתימה מעין פתיחה שני "תמידין" בכסדרן הוא פתח בריש הגהותיו "שויתי ה' לנגדי תמיד" וחתם "וטוב לב משתה תמיד" כו' ע"ש, נ"ל שלפי שרצה לסיים בדבר טוב ודבר בעתו נקט לישנא מעליא דקרא לצחות וטוב לב דהיינו שטוב שיעשה בב' האדרים משתה אפשר שזה כוונת הט"ז מה שכת' ושפיר מסיים הרמ"א כו' וכוונתו כמ"ש. וגם יש רמז כי תיבת "משתה טוב" בגי' "אדר ראשון" ...

But then you may say, “c’mon, you want to support your claims that we should be happy in Adar Rishon from a Gematria!?” So I bring you the words of the Sefat Emet on the Gemara:

שפת אמת מסכת מגילה דף ו עמוד ב

דעיקר הנס והשמחה הי' שייך בשניהם אלא דרצו [חז"ל] להשוות היו"ט בכל השנים [כשחוגגים רק פעם אחת בשנה – מ.נבון].

So the SIMCHA is equivalent in BOTH Adars! So much so, that REALLY we should celebrate two Purims, one in Adar I and one in Adar II. It is only because we want to keep our holiday calendar uniform every year – i.e., just like every year there is one Pesah, so too, we don't want to have one year with one Purim and another year with two! Accordingly, even though BOTH Adars should have Purim, we only celebrate Purim in Adar II.

But if this is the case, why is it that we celebrate only in Adar II and not in Adar I? I mean, what about zrizim makdimim and lo ovrim al ahamitzvot? R. Yaakov Emden in his Sheilat Yaavetz explains that we want to connect geula to geula – celebrate Purim in conjunction with Pesah:

שו"ת שאילת יעבץ חלק ב סימן פח

שאלת עוד מה הזקיק רש"י שם בגמ' משנכנס אדר. לפרש ימי נסים היו פורים ופסח. פשוט שהוצרך לכך משום דאי משום פורים גרידא א"כ לימא נמי ניסן וכסלו אלא ע"כ משום שהתחילו ימי נסים רצופים ותכופים זה לזה. וי"ל עוד שרצה לרמז ג"כ שבשנה מעוברת אין שמחה נוהגת אלא באדר שני. וה"ט משום דימי נסים סמוכים הם. וכדאמרין (פ"ק דמגילה ו' ב') אליבא דרשב"ג דאדר שני עיקר לענין קריאת מגלה, משום דמסמך גאולה לגאולה עדיף [כי רצוי להצמיד ציון גאולת פסח לגאולת פורים]. זהו הנלע"ד בשאלותיך יעב"ץ.

So we celebrate the official mitzvot of Purim in Adar II because we want to link Purim and Pesah. Indeed, they both share the fact that they were miraculous redemptions accompanied by great miracles (nissim v'niflaot). On the other hand, they are quite different and thus warrant being celebrated in their own unique way. That is, while Pesah is about open miracles (meluveh b'nissim geluim), Purim is about hidden miracles (meluveh b'nissim nistarim).

The nissim geluim of Pesah allows us to derive strength from the open hand of God, to rejoice in the undeniable power that demonstrates that God is clearly in charge – e.g., Aseret HaMakot, Kriyat Yam Suf.

The nissim nistarim of Purim, on the other hand, are about seeing God behind the scenes (me'achorai haklaim). When we read the story in Megillat Esther, we have to realize that it is God who arranged the political support to allow us to attack our enemies, with permission (ishur) from the leader of the world, Biden, sorry, I mean Achashverosh. And we have to recognize that it was God, working behind the scenes, that arranged for us to attain the overwhelming victory (nitzahon mohetz) over the Amalekites in Aza, sorry, I mean in Shushan HaBirah.

So, as opposed to Pesah where we see, in great light, the God's outstretched arm (hazeroa netuya), on Purim we must rejoice in the darkness. We must find joy in the belief (emuna) that there is a God, that He *will* redeem us – this is finding JOY where often there is none to be found (זה למצוא שמחה במקום שלפעמים אין לאן למצוא אותה). We have to find God in the fog of war (arafel hakrav).

WARTIME

And that brings us to our situation today. We ask ourselves: How can we rejoice today, with our hearts heavy from the war? But our question really stems from (hasheilah novaat) from a misunderstanding about emotions (regesh). R. Soloveitchik (*Out of the Whirlwind*) explains that we must realize that there is a big difference between “Pure emotion” (regesh tahor) and “Emotional Experience” (regesh havayati). Pure Emotion is like emotion in a vacuum, you are not aware of anything but the single emotion you are

focused on. In such a case, simcha turns into hollelut (debauchery). And hollelut is not yahadut. Emotional experience, on the other hand, is where emotions are felt in a continuum (beretzef, eem kol keshet ha'hargashot), wherein we are very aware of the sadness (etzev) and yet we choose to focus (lehitmaked) on joy (simcha):

Only in the paradoxical unity of contrasts is an emotion redeemed from its primeval qualities. Joy, for instance, is a great feeling if it is separated from its antithetic emotion, sadness, not by a sharp line but rather by an infinite series of gradations, like the transitions in the rainbow – thus not breaking up the continuity of communication between both ends of the table of emotions. When completely bounded in and isolated from the adjacent areas of emotional activity and related to only a single existential aspect, joy forfeits its worth and significance. In such a case it turns into hilarity, an emotion which loses sight of central realities and helps man escape responsibilities. Judaism has discriminated between absurd gaiety and meaningful joy, between holelut and simhah.

רק באחדות הפרדוקסלית של הניגודים הרגש נגאל מתכונותיו הקדומות. שמחה, למשל, היא תחושה נהדרת אם היא מופרדת מהרגש האנטי-תטי שלה, מהעצב, לא בקו חד אלא בסדרה אינסופית של הדרגות, כמו המעברים בקשת - ובכך לא לשבור את המשכיות התקשורת בין שני קצוות טבלת הרגשות. כאשר היא מוגבלת ומבודדת לחלוטין מתחומי הפעילות הרגשית הסמוכים וקשורה רק להיבט קיומי יחיד, השמחה מאבדת את ערכה ומשמעותה. במקרה כזה זה הופך לצחוק, רגש המאבד את המציאות המרכזית ועוזר לאדם להימלט מאחריות. היהדות הבדיל בין עליצות אבסורדית לשמחה משמעותית, בין הוללות לשמחה.

And it is this emotional experience (havayah rigshit) that is what the Simcha of Adar is all about, as we read at the end of Megillat Esther:

אסתר ט

כב) כַּיְמִים אֲשֶׁר נָחוּ בָהֶם הַיְהוּדִים מֵאוֹיְבֵיהֶם וְהַחֲדָשׁ אֲשֶׁר נִהְפָּךְ לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה וּמֵאֵבֶל לְיוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יָמֵי מְשִׁתָּה וְשִׂמְחָה וּמְשָׁלוּחַ מְנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ וּמִתְּנוּת לְאֲבִינָיִם :

It is a month of conflicting experiences (hodesh hafachpach). We go from fasting on Taanit Esther into feasting on Purim. The simcha of Adar is one that the TT calls, “simchat hanefesh” – it is that regesh havayati of which R. Soloveitchik spoke about:

תורה תמימה הערות אסתר פרק ט הערה כ

וענין השמחה אפשר לומר דהיא **שמחת הנפש** מלמוד התורה ועבודת ה' כמש"כ פקודי ה' ישרים משמחי לב:

Our simcha, that begins in Adar, comes from the knowledge that, *in spite* of the Amalekites of the world (השמחה שלנו, שמתחילה באדר, באה מהידיעה, שלמרות העמלקים למיניהם):

there is a Creator, working behind the scenes (מאחורי הקלעים) to bring our redemption (לגאול (להביא את העולם לשלימותו) and the perfection of the world (אותנו).

Our simcha, that begins in Adar, comes from the knowledge that, *in spite* of the Amalekites of the world (השמחה שלנו, שמתחילה באדר, באה מהידיעה, שלמרות העמלקים למיניהם):

we are the people chosen to bring the world to its perfection (להביא את) שאנחנו העם הנבחר להביא את) (העולם לשלימותו).

Our simcha, that begins in Adar, comes from the knowledge that, *in spite* of the Amalekites of the world (השמחה שלנו, שמתחילה באדר, באה מהידיעה, שלמרות העמלקים למיניהם)

we will win (אנחנו ננצח).

And this is the reason that even in the midst of this difficult time, even in Adar Rishon, we sing:

משנכנס אדר מרבין בשמחה, ...